

Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi
Journal of Social Research and Behavioral Sciences

ISSN:2149-178X

Mimar Ressamlarımız; Cihat Burak, Nuri Abaç, Ruzin Gerçin, Erol Akyavař¹

Dr.Öğr. Üyesi Hüseyin Sönmez²

Özet

Hegel'e göre "Mimarlık bütün sanatların anasıdır". Leonardo da Vinci, Michelangelo, Raffaello, Vasari gibi Rönesans sanatçıları, mimar, ressam, heykeltıraş, müzisyen bilim insanı gibi birçok nitelikleri taşıdıkları bilinmektedir. Tarihi süreç içerisinde ekonomik, toplumsal, bilimsel gelişmeler, çeşitli disiplinler ve buna bağlı uzmanlık alanları oluşturmuştur. Yakın tarihlere kadar uzmanlaşma kaçınılmaz, başarının ön koşulu olarak görülür. Günümüzde ise, disiplinler arası bütüncül eğitim modelleri tartışılmaktadır. Amaçlanan, disiplinlerin oluşturduğu kalıp düşünme ve davranış modellerine, yeni yaratıcı, geçişken bakış açıları kazandırmaktır. Güzel Sanatlar Fakülteleri bölümleri ortak Temel Sanat Eğitim Programları, Sanat ve Tasarım, Güzel Sanatlar ve Mimarlık, Mimarlık ve Tasarım Fakülteleri, Mültimedya Programları, bu disiplinler arası bakış ve arayışlarının sonuçlarıdır. Picasso, Dali, Paul Klee, Kandinsky, Orson Welles, Akira Kurosawa, Santiago Calatrava, Osman Hamdi Bey, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Abidin Dino, Mehmet Güteryüz, Jale Erzen, Zülfü Livaneli, Nuri Bilge Ceylan gibi sanatçılar, sanatın bir alanında değil, diğer alanlarında da ürün veren, konuya örnek oluşturabilecek çok yönlü sanatçılardan bazılarıdır.

Bu yazıda, Türkiye'nin yetiştirdiği mimarlık eğitim almış, çoğunlukla resim alanında ürün vermiş/veren mimar kökenli dört sanatçımızın hayatı ve eserleri yazılı kaynaklar üzerinden incelenmeye çalışılacaktır. Amaç; farklı disiplinden gelen sanatçıların resimlerindeki özgün yaklaşımlara dikkat çekmektir

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Mimar, Ressamlar, Disiplinler arası

Our Architect Painters; Cihat Burak, Nuri Abaç, Ruzin Gerçin, Erol Akyavaş

Summary

According to Hegel, "Architecture is the mother of all arts". Leonardo da Vinci, Michelangelo, Raffaello, Vasari, Renaissance artists, architects, painters, sculptors, musicians, and even scientists. In the historical process, economic, social, scientific developments, various disciplines and associated fields of expertise have been established. Until recently, specialization has been seen as inevitable, precondition for success. Today, integrated education models between disciplines are being discussed. The aim is to provide new creative and transitional perspectives to patterns of thinking and behavior that are formed by disciplines. Arts and Design, Fine Arts and Architecture, Faculty of Architecture and Design, Multimedia Programs are the results of these interdisciplinary perspectives and quests. Artists such as Picasso, Dali, Paul Klee, Kandinsky, Orson Welles Akira Kurosawa, Santiago Calatrava, Osman Hamdi Bey, Bedri Rahmi Eyuboglu, Abidin Dino, Mehmet Güteryüz, Jale Erzen, Zülfü Livaneli and Nuri Bilge Ceylan are some of the most versatile artists who can produce examples in the field.

¹ Bu makale 28-30 Nisan 2018 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen I. Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Sempozyumu'nda sunulan bildirinin geliştirilmiş halidir.

² Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, hsonmez@mersin.edu.tr

In this paper, the architecture of Turkey trained trained, mostly in the field of painting given product / origin architect who will try to examine the life and works of four artists. Goal; draw attention to the original approaches in the paintings of artists from different disciplines

Keywords: Turkey, Architects, Painters, Discipline, Cross

Giriş

Geçmişten günümüze mimarlık ile resim arasında güçlü bir ilişki vardır. Mağara resimlerinden, kilise, müze ve galeri duvarlarına kadar yapılan- sergilenen resimler, varlığını mimari yapıya bağlı olarak sürdürmüştür. Bu ilişki çağımızda, yeni boyutlar kazanmıştır. Devasa boyutlarıyla herkesi şaşırtan duvar resimleri, giydirmeler, yansıtımlar biçim ve içerikleriyle ilgili-ilgisiz herkesin görebileceği kamusal alanlara taşmış durumdadır. Kuşkusuz etkileşim tek taraflı değildir. Bazen de ressamların yapıtları mimarların ilham kaynağı olmuştur. “Resim sanatının mimarlıkla etkileşimine belki de en bilinen örnek olan ... kuşkusuz Gerrit Rietveld’in Hollanda-Utrecht’deki 1924 yılında inşa ettiği Schröder Evi cephe ve iç mekân düzenlemesi yakın ilişki içindedir. Mondrian’ın kullandığı renkleri ve formları birebir iç mekânda görmek mümkündür” (Doğan, 52:2016). Yine aynı kaynakta mimarların resimlerden esinlenerek ürün vermelerinin pekte alışık bir durum olmadığı vurgulanarak Zaha Hadit’in Kazmir Malevich’in süprematist resim soyutlamalarından hareketle “The World 89 Degrees” yapısını oluşturduğu belirtilmektedir (Doğan, 55:2016), Mondrian’ın yapıtlarının sadece mimaride değil, grafik, tekstil, seramik, mobilya, endüstriyel tasarıma kadar birçok disiplin alanında yeniden yorumlandığını biliyoruz.

Piet Mondrain

Gerrit Rietveld Schröder Evi

Rietvelt Koltuğu

Mimari yapılar, tüm bu sanat dallarının üretiminden sergilenmesine kadar onların temel ana taşıyıcı unsurlarıdır ve diğer sanat dalları gibi bütünlük, zıtlık, denge, uyum, tekrar gibi sanatın temel ilkeleri çerçevesinde üretilirler. Bu nedenlerle mimarlığın sanat olup olmadığı sanat

tarihi süreci içerisinde hep tartışıla gelmiş ve birçok tanımlama yapılmıştır. Bu tanımlamalar içerisinde belki de en yalın ve çağcıl olanı Augusto Perret'in "Mimarlık mekânı örgütleme sanatıdır" ifadesidir (Hasol, 2011).

Calatrava, Dünya Ticaret Merkezi Taşımacılığı

Leonardo Da Vinci, Michelangelo, Raffaello, Vasari benzeri dahi çok yönlü sanatçılar gibi, çağımızın kabul görmüş mimarlarından Zaha Hadit, Santiago Calatrava da sanatın birçok farklı alanında ürün veren sanatçılardır. Çok yönlülük olasılıkla bu sanatçıların üretimlerindeki özgünlüğün, çarpıcılığın temel unsurlarıdır. Dünyanın en çok tanınan mimar, inşaat mühendisi Calatrava, resim, seramik, heykel alanlarında da ürünler vermektedir. Mimari projeleri kentlerin içerisinde, devasa boyutlarıyla şiirsel birer heykel, anıt gibidirler.

Cihat Burak (İstanbul, 1915-1994)

Cihat Burak, Tuval Üzerine Yağlıboya

Cihat Burak, Tuval Üzerine Yağlıboya

Cihat Burak; öykücü, mimar, ressam. Galatasaray Lisesi ve İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü'nü bitirdi. Uzun yıllar mimar olarak çalıştı. 1952 yılında Birleşmiş Milletlerin Bursuyla Paris'e gitti. Üç yıl Paris'te kaldıktan sonra, Bayındırlık Bakanlığındaki görevine döndü. 1961 yılında yeniden Paris'e gitti ve aynı yıl bakanlıktaki görevinden ayrılarak resim çalışmalarına ağırlık verdi. 1992 yılında Yakutiler adlı kitabıyla Yunus Nadi ödülünü aldı. Sanatçı bize yazılarında, yitip giden zamanın tozları altında kalmış hayatları, insanca olanı kendi tarzıyla anlatmaya çalışır. Cihat Burak yazılarında olduğu gibi resimlerinde de benzer öyküler anlatır, bu anlatıcı Zeki Müren, bazen de Demirel'dir. Levent Çalıkoğlu sanatçının resimleri için, "Kentsel düzenin yitip giden değerlerini, değişimin yuttuğu tarihsel belleği, yozlaşan insan ilişkilerini, popüler kültürün yarattığı tek tip erozyonu keskin bir mizah gücüyle eleştirir" der. (Çalıkoğlu, 2008: 36). Cihat Burak'ın resimleri akademik bir gelenekten gelme de naifte değildir. Sanatçı bu sıra dışı durumunu ironik bir bakışla, güçlü bir anlatıya dönüştürür. Aykut Gürçağlar'ın Antik Dekor dergisin de ki yazısında ki alıntılanmasıyla Kaya Özsezgin sanatçının resimlerini halk resmiyle ilişkilendirir. 'Cihat Burak, resimlerinde mimarlık eğitimi görmüş, çağdaş resim olayının inceliklerini kendi ölçülerine göre kavramış çok bilir bir sanatçı gibi davranmaz; aksine, bilip öğrendiklerini bir yana bırakarak işe bir halk sanatçının saf gözleriyle yaklaşmak ister' der.

Nuri Abaç (İstanbul, 1926-2008)

Nuri Abaç, Ortaköy Vapuru, Tuval Üzerine Yağlıboya

Nuri Abaç, Lokanta, Tuval Üzerine Yağlıboya

Nuri Abaç denildiğinde herhalde ilk aklına gelen Hacivat -Karagöz figürleri olur. Sanatçının resimlerinde Hacivat-Karagöz ve diğer kahramanlar, üst üste tıka basa bir takaya doluşurlar, bazende deniz kenarında kahvehanede zeytini kara iri gözleriyle oturur sohbet dalarlar. Ancak bu dünya gerçeği imlese de masalımsı bir dünyadır. Resimlerin büyüü de buradan kaynaklanır. Sanatçı gerçeklerin acıttığı Anadolu topraklarından bizi alır, düşler diyarına götürür. Bu masalımsı dünyayı ördek, at başlıklı takalarla, düşsel trenlerle dolaşırız. Sanatçının “Ortaköy Vapuru” adlı çalışmasında resmin adından da anlaşılacağı üzere İstanbul’un günlük yaşamını konu edinir. Nuri Abaç, fantastik bir gerçeklikle konuyu ele alırken adeta yaşamın bireye yüklediği zorunlulukları-acıları hafifletmek ister gibidir. Resimde genç, orta yaşlı, entelektüel, öğrenci, fesli, gibi toplumu temsil eden birçok kişi “aynı gemidedirler”. Resim, Hacivat Karagöz gösterilerindeki dekor kadar yalındır.

Baba Cellatin Abaç, Darulbedayi’nin, yani şehir tiyatroların ilk sanatçılarındandır. 1931 yılında Mersin’e yerleşir ve otuz yıl boyunca Halk Evi Tiyatrosunda rejisör ve oyuncu olarak birçok genç tiyatrocunun yetişmesine öncülük eder. Nuri Abaç, daha sonra karikatürist olan kardeş Sudi Abaç’la birlikte uzun yıllar tiyatro dekorları hazırlıklarında babalarına yardım ederler. Sanatçının resimlerindeki dekoratif etkilerin izlerini bu yıllarda aramak doğru bir yaklaşım gibi görünmektedir.

Ruzin Gerçin (İstanbul, 1929-2011)

Ruzin Gerçin, Kâğıt Üzerine Suluboya

Ruzin Gerçin, Kâğıt Üzerine Suluboya

Güzel Sanatlar Akademisi İç Mimarlık Bölümü mezunu olan sanatçı, suluboya ustasıdır ve bizi düşsel dünyalara götüren resimleriyle tanınır. Suluboya tekniğı için zor olduğı söylenir. Turan Erol, “Suluboya ile çalışmak isteyen herkesin karşılaştığı ilk sorun akışkan suyun erittiğı ve yumuşak, bol kıllı fırça ile ak kâğıt üzerine yayılan ve her an birbirine karışabilecek renkler üzerinde egemenlik kurmaktır” der (Erol, 2001:6). Ruzin Gerçin, bu zoru başarmış, ulusal ve uluslararası sayısız sergiye katılmış, alışmaları ÜNICEF kartlarına basılmış, yurt dışında ölkemizi başarıyla temsil etmiştir. Angola Turkish Art Galery Londra, Galeri Arcade Belçika’da kişisel sergileri, Uluslararası Kadın Sanatçılar Sergisi Paris, İtalya, Almanya, Fransa’da Türk Sanatçıları gibi çok sayıda uluslararası karma sergiye katılmıştır. Eserleri yurt dışında Hamburg Rolf Italender Müzesi, Cape Town, Avusturya İnsbruck Brengenz müzelerinde, Türkiye’de Ankara, İstanbul, İzmir Resim Heykel Müzelerinde, İş Bankası, Akbank, Ziraat Bankası koleksiyonlarında ve daha birçok özel ve resmi koleksiyonlarda eserleri bulunmaktadır.

Ruzin Gerçin’nin, resimleri dantel gibi örölmüş ağılar arasında, sonbahar renkleri içerisinde dolaştırır izleyiciyi. Küme küme sıralanmış ağılara bakarken, galerinin tertemiz mermer yüzeyinden kurumuş yaprakların hışırtıları hissedilir. Konularını doğadan oluşursa da tekniğinin katkısıyla da onlara masalımsı hava kazandırır.

Erol Akyavaş (İstanbul,1932-1999)

Erol Akyavaş Hallac-ı Mansur

Padişahların Zaferleri, Tuval Üzerine yağlıboya

Erol Akyavaş, resim çalışmalarına Güzel Sanatlar Akademisi Bedri Rahmi Eyüboğlu Atölyesinde misafir öğrenci olarak başlar. 1950-53 yılları arasında, Floransa Yaz Akademisi çalışmalarına katılır. Paris'te Andre Lothe ve Fernand Leger'le çalışır. Fransa'dan sonra Amerika'ya giden sanatçı Mies Van Der Rohe'un mimarlık öğrencisi olur. Mezuniyetinden kısa bir süre sonra Newyork Modern Sanatlar Müzesi sanatçının "Padişahların İhtişamı" adlı resmini koleksiyonuna alır. O gün Akyavaş uluslararası bir kimlik kazanarak sanat dünyasında haklı yerini alır.

Sanatçı yaşamının çoğunu yurtdışında geçirir. Batı anlayışına dönük resim geleneği içerisinde yer almasına karşın, doğulu bir bakışı koruması, onu çağdaşlarından farklı kılar. Önemli Sanat tarihçilerimizden Giray, *Hallac-ı Mansur* serisi için "Hallaç'ın öyküsünü, özellikle de, birliğin ve çokluğun ikilemini sorgular... Bu bağlamda resim, iç-dış, beden-ten, varlık-yokluk kavramlarını ve dolayısıyla da sanatçının içinde yaşadığı tasavvuf dünyasının sembollerini kullanarak yansıttığını vurgulamaktadır" der (Giray). Çalışmalarında İslam dinine özgü kaligrafik yazı ve sembolleri çağdaş form ve malzemelerle kullanması Akyavaş'ın resimlerinin belirgin özellikleridir. Sanatçının, "Kaleler", "Kent Kültürü", "Duvarlar", "Dost Kentler", "Köşeler", "Piramit Manzaraları" gibi seri çalışmaları ise, sanatçının doğrudan mimar kimliğiyle ilgili ürünleridir.

Sonuç

Mimarlık plastik sanatların bir dalı olmasına karşın, resimden farklı bir disiplin alanıdır. Yazı konusu olan sanatçılarımız Cihat Burak, Nuri Abaç, Ruzin Gerçin, Erol Akyavaş çeşitli düzeyde mimarlık eğitimi almalarına karşın, daha çok resimleriyle tanınan sanatçılarımızdır.

Onları farklı kılan, yalnızca mimarlık disiplininin gelmeleri değil, disiplinlerarasılığın yarattığı ürünlerindeki gerek malzemeyi kullanma, gerekse konuya yaklaşımlarındaki özgünlüktür. Örneğin mimar, öykücü, ressam Cihat Burak'ın resimlerindeki ironik anlatım, onun öykücülüğüyle fazlaca ilişkili olduğu düşünölmektedir.

Erol Akyavaş'ın resimlerinde ise, mimarlık eğitiminin kazanımlarını malzeme kullanma çeşitliliğinde ve disiplininde görmek mümkündür. Sanatçı boya estetiğine dayalı resimlerin yanı sıra, polyester ve vernik gibi çeşitli malzemeleri kullanarak yaptığı çalışmalarıyla da farklı, bir yerde durmaktadır. Sanatçılarımızın resimlerinde mimari öğelere çok rastlanmasa da Erol Akyavaş'ın "Düşük Şehir" "Kaleler " gibi seri çalışmaları mimarlık eğitiminin açık izlerini taşırlar. Ruzin Gerçin'in resimlerindeki dekoratif öğelerle iç mimar olması ile açıklamak mümkünken, Nuri Abaç'ın üst üste istifleyerek kurduğu kompozisyonlarını mimar kimlikleriyle ilişkilendirmek mümkündür.

Her uzmanlık eğitimi kendi disiplin alanının gerekli beceri ve donanımını kazandırmayı hedefler. Birey bu donanımı kazanırken aynı zamanda alanının sınırlılıkları içerisinde form kazanır. Sanatçılarımızın mimarlık eğitimi almaları, onların resimlerindeki özgür, özgün temel farklılıkları oluşturmaktadır.

Kaynakça

Doğan Rabia Köse, Resim ve Mekan Arasındaki İlişi: İlham Veren Projeler, Online Journal of Art and Design volume 4, issue 2, 2016

Erol Turan, "Su ve Boya", İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2001

Erzen Jale Necdet, Erol Akyavaş, Enlem 80 Yayınevi, 1995 Ankara

Gürçağlar Aykut, Gelenek-evrensellik-imgelem-gerçeklik: Cihat Burak Antik Dekor Sayı 82, syf:86-94

Gürel Haşim Nur, " Son Dönem Türk resminde kaligrafik öğeler ve dini motifler" Türkiye'de Sanat, Ekim 2000 İstanbul.

Gürel Haşim Nur, Cihat Burak ve İroni-Yaşam Öyküsü ve Yazı Dili Bağlamında, " rh+ sanart, Sayı 106, Mart-Nisan 2014.

Hasol Doğan, Hasol Mimarlık Sanat Değil mi? Batı Akdeniz Mimarlık Dergisi, Sayı 48. 2011

Karteler Yeşim,"Usluptan öte ifade ve imgenin kavramsal salınımı: cihat Burak Retrospektifi " rh+ sanart , Sayı 46 Aralık 2007.

Kıymet Giray, Erol Akyavaş: Aşkın yolu üzerinde ir eşsiz sır,

Mimar Ressamlarımız; Cihat Burak, Nuri Abaç, Ruzin Gerçin, Erol Akyavaş

<http://www.antikalar.com/erol-akyava-akin-yolu-zerinde-bir-esiz-sir/>

Le Corbusier'den Türkiye'ye Sanat Dünyamız, Yapı Kredi Yayınları, Sayı 87 Bahar 2003

Üner Pınar, “ Cihat Burak Retrospektifi Üzerine / Levent Çalikoğlu ile Söyleşi”, Sanat Dünyamız, say 106, Yapı Kredi Yayınları, 2008 İstanbul